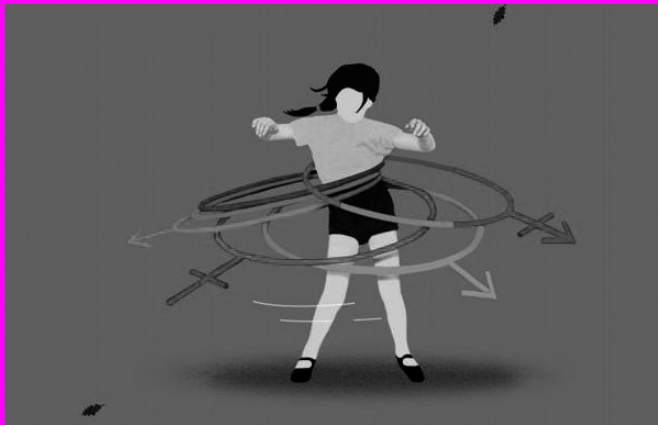

SEXO CON-SENTIDO

Obradoiros de coeducación afectivo sexual nas aulas

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 70-73

Noelia Darriba García

Raquel Veiga Teijeiro

Educadoras sociais de AtalaiA Social en
Centro Medra

atalaiasocial@gmail.com

Intentando definir o indefinible, comezamos sempre preguntando ao alumnado: que é a sexualidade? Sen dúbida unha pregunta doada para unha resposta difícil: "coito", "pracer", "embarazo", "lío", "follar"; "sexo oral"; "porno"; "masturbación"; "orgasmo" e diversas palabras máis, case sempre relacionadas co coito e a práctica sexual; pero interesantes para darnos unha idea de como está o panorama da rapazada con respecto a este tema.

A sexualidade somos as persoas, é o corpo, entendendo este como espazo físico (onde cada quen ten unha mochila cargada de prexuízos, patróns familiares e experiencias que nos dan identidade), pero tamén como corpo social (suxeito a factores culturais), un corpo de xénero (socializando de xeito diferente a mulleres e homes) e un corpo espiritual (e non referido exclusivamente á relixión). Ao introducir, falar e traballar contidos de sexualidade dentro das escolas estamos abordando un gran número de aspectos transversais que en definitiva constitúen educación para a saúde.

A esencia de AtalaiA.social é o desenvolvemento de proxectos socioeducativos, sobre todo, nos tempos e espazos que acompañan a dinámica escolar (ANPAS, profesorado, alumnado), no ámbito familiar e na relación destes dous contextos. Todos os nosos proxectos teñen en común que traballamos para impulsar o "Botrato" (Sanz, 2016) cara as persoas, entre as persoas e co medio que nos rodea. Por iso os programas socioeducativos nos que traballamos dentro do ámbito escolar están relacionados, principalmente, coa educación emocional, a igualdade e a convivencia. Procuramos establecer programas que teñan continuidade e consoliden a presenza dunha figura educadora nos centros, de xeito que poida atender cun enfoque

integral as persoas coas que traballa, máis alá da realización de obradoiros puntuais.

Grazas a un traballo en equipo continuado e sistemático, pero sen estar exento de dificultades, ás veces conseguimos que os nosos proxectos teñan certa continuidade no tempo. Este é o caso do programa SEXO CON-SENTIDO que levamos a cabo dende hai varios anos dentro dos centros educativos do Concello de San Sadurniño, co alumnado de 2º e 3º da ESO e do Concello de Mugaros, co alumnado de 6º de primaria e 3º da ESO.

CONCEPCIÓN DA SEXUALIDADE

A sexualidade veu parella, ao longo dos anos, a un relativo secretismo, rodeando sempre un certo tabú o tratamento da mesma. Hoxe, nunha sociedade moito máis receptiva a estas cuestións e máis consciente da necesidade que supón a súa abordaxe educativa, as intervencións nesta materia fanse imprescindibles para unha normalización das relacións afectivo-sexuais entre as persoas, así como para unha convivencia plena e igualitaria. Consideramos que é responsabilidade de toda a sociedade promover un cambio neste sentido, revisando os conceptos estereotipados que serven de sustento á aprendizaxe e mantemento de ideas equivocadas da sexualidade entre as persoas máis novas. É por isto, que esta problemática debe ser abordada principalmente polas institucións que máis peso teñen na educación dos rapaces e rapazas dende unha perspectiva de xénero. Neste sentido, o ámbito escolar perfílase como un contexto privilexiado polas súas posibilidades de intervención.

A CoEducación Afectiva e Sexual constitúe un elemento crucial na educación integral de rapaces e rapazas porque, máis

alá do coñecemento puramente biolóxico, aborda procesos como a construción da identidade de xénero ou as relacións afectivas nas interaccións humanas, entendendo a sexualidade como parte do ser humano e fonte de comunicación, relación, pensamentos e emocións, non só prácticas sexuais.

Unha persoa informada actuará coñecendo as consecuencias das súas accións, coñecendo como evitar prácticas prexudiciais e fomentando unhas relacións seguras, igualitarias, sas e afectuosas, onde o primordial sexa o respecto entre as persoas. Un recoñecemento das emocións suscitadas e un adestramento nas habilidades sociais básicas de comunicación e toma de decisións axudará a tomar conciencia do propio papel nas relacións humanas, aprendendo, entre outras cousas, que unha afirmación ou negación nalgún momento depende do que á propia persoa lle apetece ou convén.

PROXECTO "SEXO CON-SENTIDO"

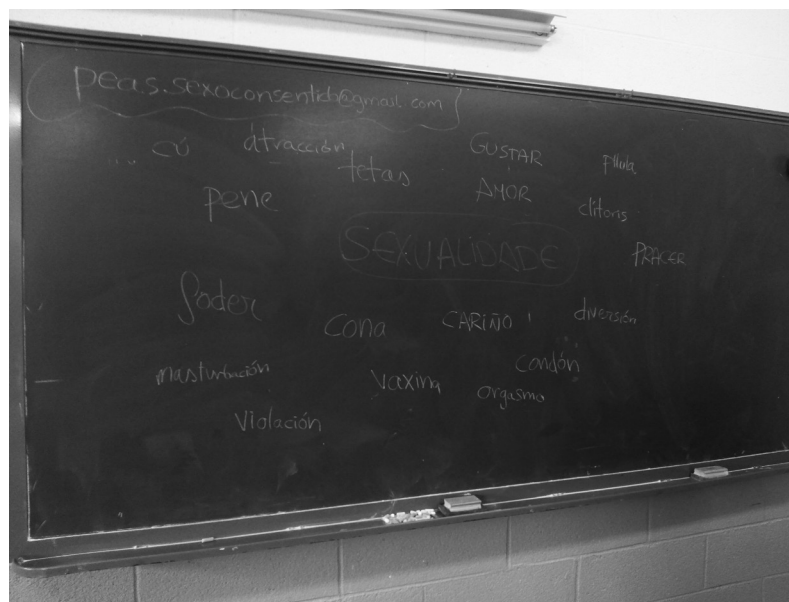
O obxectivo principal é crear un espazo de reflexión e diálogo onde abordar aspectos re-

lacionados coa afectividade, a sexualidade e as relacións interpersoais, integrando a idea de que a información, a intelixencia emocional e o respecto son a base para unha sexualidade saudable e o establecemento de relacións igualitarias.

Ao longo destas sesións a rapazada pode, por un lado, reflexionar e contrastar as súas actitudes e coñecementos acerca da sexualidade, a afectividade e as relacións humanas e, polo outro, incorporar novos coñecementos teóricos e prácticos que propiciarán unha reformulación dos conceptos e hábitos que xa posúen.

Os contidos son abordados dende unha perspectiva de xénero e adáptanse en función da idade, do tempo e das características do propio grupo. Non obstante, para favorecer a súa organización, establécense como "contidos guía", os seguintes:

- As sexualidades humanas: dimensión biolóxica, psicolóxica e social.
- A afectividade e a expresión emocional: identificación e expresión das emocións, os afec-

tos, os desexos e as necesidades.

- Orientacións diversas do desexo.
- Identidades de xénero.
- Corpos sexuados: zonas eróxicas e anatomía sexual diversa.
- Aceptación, coidado e respecto do noso corpo e o das demais persoas.
- Os cambios na puberdade e na adolescencia: físicos e emocionais.
- A resposta do noso corpo ante a excitación: pracer e desexo.
- Vivencias e relacións sexuais: presión de grupo e toma de decisións; primeiras experiencias sexuais e primeiros encontros coitais; consentimento; masturbación.

• Mitos e realidades sobre a sexualidade e o xénero.

- Saúde e seguridade sexual: riscos, Enfermidades de Transmisión Sexual (ETS), embarazos non desexados; medios de prevención e métodos anticonceptivos.
- Sexismo; igualdade e prevención de violencias.
- Fontes de información e recursos sobre afectividade e sexualidade.

A metodoloxía que se utiliza nas sesións é participativa e activa, baseándose na "aprendizaxe significativa", é dicir, partindo dos seus coñecementos previos, favorecendo a súa reflexión e posibilitando a transformación dos mesmos.

Non se busca só proporcionar información, senón tamén traballar as opinións e actitudes do alumnado, así como proporcionarlles contidos próxi-

mos que lles sirvan para afrontar situacións novas. Para isto combínase teoría e práctica, utilizando dinámicas e recursos audiovisuais que permitan manter a atención do alumnado e espertar os seus intereses, así como coñecer directamente ou incluso poñer en práctica hábitos preventivos (como utilizar métodos anticonceptivos).

Durante as sesións promóvense o traballo e os debates en grupo para facilitar o intercambio de opinións, a reflexión sobre as mesmas e a normalización das cuestións relacionadas coa sexualidade. A planificación é en todo momento flexible, adaptándose ao ritmo e características do grupo-clase.

En canto á avaliación do obradoiro, o alumnado amosa habitualmente unha boa acollida e valoración, asegurando que lles gustou moito "porque é un tema do que normalmente non se fala na casa"; "porque é entretido e apréndense moitas cousas"; "porque é necesario".

Destacan con frecuencia que o que máis lles gusta é poder expresarse e aprender máis sobre o seu corpo, sobre os seus xentais, as súas sensacións e sobre todo, poder resolver curiosidades e dúbidas sobre o tema.

CONCLUSIÓN

- As persoas somos seres sexuados e temos necesidades sexuais.
- A coeducación sexual favorece a calidade de vida, fomenta a autoestima e o empoderamento das persoas.
- Para poder previr situacións indesexadas, debemos aprender a dicir e recibir un non, establecer e respectar límites, considerar o consentimento como un dereito para as relacións, recoñecer que temos un corpo que nos pertence e aceptar que hai formas de tocar que nos gustan e outras que non nos gustan e non queremos.

- Ter en conta que nos centros de ensino hai moitas realidades sexuais diversas que ás veces non se están recoñecendo, vendo, nin oíndo. E tamén é o noso deber acompañar o alumnado nas súas necesidades de expresión e identidade sexual.

- A pesar de vivir na “sociedade da información”, atopámonos cunha adolescencia moi desinformada ou con información pouco fiable; polo que debemos fomentar a loita sexual dos e das adolescentes, axudándolles a saír do efecto “dobre cego” e que comprendan que realmente, en materia de sexualidade, moitas veces non saben aquilo que cren saber e que teñen dereito a sabelo. Moitas veces non son libres para vivir aquilo que cren vivir e que teñen dereito a vivir: unha sexualidade libre e sa. (Fandiño e Rodríguez, 2018, páx.104).■

PUBLICIDADE

Apostando por unha educación para descubrir o mundo que nos rodea.

Unha educación pública, de calidade, práctica, integradora e motivadora

Ciudades
Amigas
de la Infancia